Âdem (a.s)’ın üstünlüğünün sırrı

İlim, insanın yolunu aydınlatan bir nur, kulluğunu şekillendiren bir rehberdir. Bu hakikat, Hz. Âdem’in (a.s) meleklere karşı üstünlüğünün ilimle ortaya konulmasıyla en açık şekilde gösterilmiştir.

وَعَلَّمَ اٰدَمَ الْاَسْمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلٰٓئِكَةِ فَقَالَ اَنْبِوُۨنِي بِاَسْمَآءِ هٰٓؤُلَآءِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

Allah Âdem’e bütün isimleri, öğretti. Sonra onları önce meleklere arzedip: Eğer siz sözünüzde sadık iseniz, şunların isimlerini bana bildirin, dedi.

قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَآ اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Cevap verdiler: “Sen münezzehsin, öğrettiğinden başka bizim bir bilgimiz yoktur. Şüphesiz Sen hem bilensin, hem Hakim’sin”. Bakara Sûresi(2) 32-33. Ayetler

1- İbadetin İlme Secdesi

Allah Teâlâ, insanın şerefini meleklere göstermek için Hz. Âdem’e (a.s) eşyanın isimlerini öğretti. Yani insanın üstünlüğünü kuvvetle, ibadetle ya da başka bir meziyetle değil; **ilimle** ortaya koydu. Eğer ilimden daha üstün bir şey olsaydı, elbette onunla izhar edilirdi.

Sonra meleklere secde emredildi. Bu secde, bir kulluk secdesi değil; bir **tazim secdesi** idi. Âlimler demişlerdir ki bu hadisenin içinde derin bir işaret vardır: Bu, **ibadetin ilme secdesidir.**

Hatta bu bağlamda İ. Nesefi şöyle der: “Lügat ilmiyle bile meşgul olmak nafile ibadetten evladır.”

2- Noksanını bilmek ve nimeti Allah’tan görmek

Bu ayet-i celîle, kulun kendi eksikliğinden gafil olmamasını ve sahip olduğu her güzelliği Allah’tan bilmesi gerektiğini öğretir. Zira melekler:

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا

“Sen münezzehsin! Senin bize öğrettiğinden başka hiçbir bilgimiz yoktur” diyerek hem aczlerini itiraf etmişler, hem de bildiklerinin Allah’ın öğretmesiyle olduğunu kabul etmişlerdir.

O hâlde bizler de bu edep ile ahlaklanmalı; kusurlarımızı Allah’ın huzurunda itiraf etmeli ve eğer bizde bir güzellik varsa onu kendimizden değil, Rabbimizin ihsanı olarak bilmeliyiz.

3- “Bilmiyorum” demenin fazileti

Bu ayet aynı zamanda “bilmiyorum” diyebilmenin büyük bir fazilet olduğunu da öğretir. Çünkü melekler, Allah’ın “Bunların isimlerini bana haber verin” emrine karşı, bilmedikleri şeyi zorlamamış; açıkça “bizim bilgimiz yoktur” demişlerdir.

Bu sırdan dolayı âlimler şöyle demiştir: **“Bilmiyorum demek, ilmin yarısıdır.”**

O hâlde bizler de her soruya cevap verme telaşıyla konuşmamalı; bilmediğimiz yerde susmayı ve “bilmiyorum” demeyi bir eksiklik değil, bir **ilim edebi** olarak görmeliyiz. Çünkü hakiki ilim, konuşmakta değil; gerektiğinde susabilmektedir.